

צפניה (מ)

א ב ג

צפניה פרק-א

א דבר יהוה אשר היה אל צפניה בן פושֵי בן גדליה בן אמריה בן חזקיה
בימי יאשיהו בן אמון מלך יהודה:

מצודת דוד **דבר ה'.** ר"ל זהו דבר ה' אשר היה וגו' : (מצודת דוד)

ב אסף אסף כל מעל פני האדמה נאם יהוה:

רס"י אסוף אסף. לשון כליון כמו (שופטים יח) ואספת את נפשך דמיכה
ואל"ף חסרה בתיבה שנייה שהרי היה לו לכתוב אאסוף אבל יש כאלה
הרבה כמו לא יהל עם ערבי (ישעיה יג) שהוא כמו לא יאהל : (רס"י)

מצודת דוד **אסוף.** אכלה כל מעל אדמת ישראל : (מצודת דוד)

מצודת ציון אסוף אסף. ענין כליון כמו ואספת את נפשך (שופטים יח)
והיה ראוי לומר אסף אאסף ותחסי האל"ף : (מצודת ציון)

ג אסף אדם ובהמה אסף עוף השמים ודגי הים והמכשלות את הרשעים
והכרתי את האדם מעל פני האדמה נאם יהוה:

רס"י והמכשלות **את** הרשעים. הם העכו"ם : (רס"י)

מצודת דוד אסף אדם. עתה יפרש את מי יכלה : **והמכשלות**. ר"ל התחבולות מה שהרשעים מכשילים בהם את הבריות יאבדו הם עם הרשעים : **והכרתי וגו'**. כפל הדבר להפלגת הענין : (מצודת דוד)

מצודת ציון את הרשעים. עם הרשעים : (מצודת ציון)

[ד] ונטיתי יְדֵי עַל יְהוּדָה וְעַל כָּל יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם וְהִכְרַתִּי מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶת שְׂאֵר הַבְּעַל אֶת שֵׁם הַכְּמָרִים עִם הַכְּהֻנִּים :

רס"י את שאר הבעל. שלא תהא שארית לזכרונו : הכמרים עם הכהנים. פלחיהון עם כומריהם : (רס"י)

מצודת דוד ונטיתי ידי וגו'. להכות בהם : את שאר הבעל. ר"ל אף שארית מה לא יהיה : (מצודת דוד)

מצודת ציון שאר. שיור : הכמרים. כן יקראו כהני עבודת כוכבים וכן וכמריו עליו יגילו (הושע י) : הכהנים. הם מין אחר מתחלפים בלבושיהם : (מצודת ציון)

[ה] וְאֶת הַמְּשִׁתַּחֲוִים עַל הַגְּגוֹת לְצַבָּא הַשָּׁמַיִם וְאֶת הַמְּשִׁתַּחֲוִים הַנִּשְׁבָּעִים לַיהוָה וְהַנִּשְׁבָּעִים בְּמִלְכָם :

רס"י ואת הנשבעים לה'. וחוזרים ונשבעים במלכם בעכו"ם שלהם עושין עכו"ם עיקר לומר אם אין אתה מאמין בשבעת ה' הריני נשבע לך בעכו"ם : (רס"י)

מצודת דוד על הגגות. דרכם היה לעלות על הגגות להשתחות שמה לצבא השמים : ואת המשתחווים וגו'. ר"ל גם הצדיקים יכרתו : **והנשבעים במלכם**. הם האנשים שאינם משתחווים לא לה' ולא לצבא השמים שאין בהם אמונה כלל וכאשר ישבעו נשבעים במלכם כי לבד ממנו יראו ויפחדו וגם המה יאספו : (מצודת דוד)

[ו] וְאֶת הַנִּסְוֹגִים מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְאֲשֶׁר לֹא בִקְשׂוּ אֶת יְהוָה וְלֹא דָרְשׂוּהוּ :

מצודת דוד ואת הנסוגים וגו'. ר"ל אותם שבתחלה האמינו בה' ולאח"כ פרשו ממנו : ואשר לא בקשו. הם האנשים אשר מעולם לא בקשו את ה' :
(מצודת דוד)

מצודת ציון הנסוגים. ענין החזרה לאחור כמו ולא נסוג ממך (תהלים פ) :
(מצודת ציון)

[ז] הס מפני אֲדָנִי יְהוָה כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי הֲכִין יְהוָה זָבַח הַקֹּדֶשׁ קִרְאֵיו :

רס"י הקדיש קרואיו. זימן חיילותיו ליום מועד : (רס"י)

מצודת דוד הס מפני אד'. שתקו מפני ה' לבל תאמרו יארכו הימים כי לא כן הוא כי קרוב יום הגמול הבא מה' כי כבר הכין ה' לכם את הזביחה והזמין את הקרואים לסעודה הם חיות היער ועוף השמים שיאכלו בשר נבלת ההרוגים :
(מצודת דוד)

מצודת ציון הס. ענין שתיקה כמו ויהס כלב (במדבר יג) : הקדיש. ענין הזמנה כמו קדשו קהל (יואל ב) : קרואיו. המזומנים לסעודה וכן בראש הקרואים (ש"א ט) :
(מצודת ציון)

[ח] וְהָיָה בַּיּוֹם זָבַח יְהוָה וּפְקֻדָּתֵי עַל הַשָּׂרִים וְעַל בְּנֵי הַמְּלָךְ וְעַל כָּל הַלְּבָשִׁים מְלָבוֹשׁ נְכָרִי :

רס"י מלבוש נכרי. תכטיני עכו"ם : (רס"י)

מצודת דוד ופקדתי. אשגיח להביא גמול על השרים וגו' : מלבוש נכרי. דרך החשובים היה ללבוש מלבוש שהוא זר ומשונה ממלבושי יתר העם :
(מצודת דוד)

מצודת ציון ופקדתי. ענין השגחה : נכרי. ענין זרות : (מצודת ציון)

[ט] וּפְקֻדָּתֵי עַל כָּל הַדּוֹלֵג עַל הַמִּפְתָּן בַּיּוֹם הַהוּא הַמְּמַלְאִים בֵּית אֲדֹנֵיהֶם חֶמֶס וּמְרָמָה :

רס"י הדולג על המפתן. ת"י דמהלכין בנימוסי פלשתאי, שלא היו דורכים על מפתן דגון שנא' על כן לא ידרכו כהני דגון וגו' (סמואל א ה) : (רס"י)

מצודת דוד על וגו'. הם עבדי המושלים אשר ידלגו במהירות רב על מפתן פתחי העם לעשוק ולגזול חמס ומרמה ר"ל עושר הבא בחמס ובמרמה : (מצודת דוד)

מצודת ציון הדולג. ענין קפיצה : המפתן. אסקופה כמו מתחת מפתן הבית (יחזקאל מז) : חמס. עושק : (מצודת ציון)

[י] וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה קוֹל צְעָקָה מִשְׁעַר הַדְּגַיִם וַיִּלְקַח מִן הַמִּשְׁנָה וְשָׁבַר גְּדוֹל מִהַגְּבְעוֹת :

רש"י משער הדגים. ת"י מתרע נוניא ושער היה צירוסלים וכך שמו : מן המשנה. משער העופות שהוא שני לו : (רש"י)

מצודת דוד משער הדגים. יהיה נשמע משער הדגים כן היה שם השער : ויללה. קול יללה יהיה נשמע מן המשנה ושבר גדול ישמע מן הגבעות אשר הם סביבות ירושלים : (מצודת דוד)

מצודת ציון המשנה. מלי שנים ור"ל בין שתי החומות שהיא משנה לעיר וכן והיא יושבת בירושלים במשנה (מ"ב כב) : (מצודת ציון)

[יא] הַיְלִילוּ יוֹשְׁבֵי הַמְּכַתֵּשׁ כִּי נִדְמָה כָּל עַם כְּנַעַן נִכְרְתוּ כָּל נְטִילֵי כֶסֶף : (ס)

רש"י יושבי המכתש. נחלא דקדרון שעמוקה כמכתשת זה ת"י ומדרש אגדה משער הדגים זו עכו הנתונה בחיקו של הים שסם נלודים דגים הרבה : מן המשנה. לוד שהיא משנה לירוסלים : מהגבעות. זו לפורי שיושבת בראשי ההרים כלפור : יושבי המכתש. זו טבריא שעמוקה מכל ארץ ישראל : כי נדמה כל עם כנען. ת"י ארי אתר כל עמא דדמי עובדיהון לעובדי עמא דארעא דכנען : כל נטילי כסף. כל עתירי נכסיא טעוני משא כסף וזהב כמו (משלי כז) כוזב האזן ונטל החול ל' משא : (רש"י)

מצודת דוד כי נדמה. כי נכרת כל עדת התגרים וכל נושאי משא הכתף הם עשירי העם : (מצודת דוד)

מצודת ציון הילילו. מלי יללה : המכתש. שם מקום בירושלים עמוקה ככלי המכתשת שדוכין בה בשמים : נדמה. ענין כריתה כמו ער מואב נדמה (ישעיה טו) : עם כנען. ר"ל עדת התגרים כמו כנען בידו מאזני

מרמה (הושע יב) : נטילי. ענין משא כמו ונטל החול (משלי כו) : (מצודת ציון)

[יב] וְהָיָה בְּעֵת הַהִיא אֶחָפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַם בְּנֵרוֹת וּפְקַדְתִּי עַל הָאֲנָשִׁים הַקּוֹפְאִים עַל שְׁמֵרֵיהֶם הָאֹמְרִים בְּלִבָּבָם לֹא יִיטִיב יְהוָה וְלֹא יִרַע :

רס"י אַחַפֵּץ אֶת יְרוּשָׁלַם בְּנֵרוֹת. אֲדַקְדַּק זְעוּנוֹתֵיהֶם : הַקּוֹפְאִים. הַלְפִים עַל שְׁמֵרֵיהֶם וַיִּכַּף הַזְּרָזַל (מַלְכִים ז ו) מִתְרַגְּמִינָן וְקַפָּא פְרִזְלָא : הָאֹמְרִים לְזַבְזָב לֹא יִיטִיב ה' . לְעוֹשֵׁי רָעוֹנוֹ : וְלֹא יִרַע. לְעוֹזְרֵי רָעוֹנוֹ : (רס"י)

מצודת דוד אַחַפֵּשׂ וְגו'. לבל יסתיר מי מפני והוא ענין מליצה לומר לא השאיר מי מהם : וּפְקַדְתִּי. אשגיח להביא גמול על האנשים היושבים שקט ושאנן כיון הצף על שמריו שאינו מפיג טעם כלומר לא בא להם שום מחסור ומרוב כל מבעטים במקום ואומרים בלבבם לא ייטיב ה' לצדיקים ולא יעשה רע להרשעים הכל לפי המקרה : (מצודת דוד)

מצודת ציון אַחַפֵּשׂ. ענין בקור ודרישה כמו תמנו חפש מחפש (תהלים סד) : הַקּוֹפְאִים. הצפים ממעל כי ויצף הברזל (מ"ב ו) תרגומו וקפא פרזלא : שְׁמֵרֵיהֶם. הוא עכירת המשקה הנופל לשולי הכלי כמו ושקט הוא אל שמריו (ירמיה מח) : יִרַע. מלשון רעה : (מצודת ציון)

[יג] וְהָיָה חֵילָם לְמִשְׁסָה וּבְתִיָּהֶם לְשִׁמְמָה וּבָנוּ בְּתִים וְלֹא יֵשְׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְלֹא יִשְׁתְּנוּ אֶת יַיִנָם :

מצודת דוד וְהִיא חֵילָם לְמִשְׁסָה. לכן יהיה עשרם למדרס רגלי האויב ובתייהם יהיו שממה כי יגלו מהם : וּבָנוּ בְּתִים. הם יטריחו בבניין כי יבנו בתיים אבל לא ישבו בהם כי יגלו מארצם וכן ונטעו כרמים וגו' : (מצודת דוד)

מצודת ציון חֵילָם. עשרם כמו ישא את חיל דמשק (ישעיה ח) : לְמִשְׁסָה. ענין רמיסה כמו למשסה ואין אומר השב (שם מב) : (מצודת ציון)

[יד] קָרוֹב יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל קָרוֹב וַיִּמְהַר מְאֹד קוֹל יוֹם יְהוָה מֵרַח צֶרֶחַ שָׁם גְּבוּר :

רס"י מֵרַח לֹרַח שָׁם גְּבוּר. הַגְּבוּר יִלְרַח שָׁם זְקוּל מֵר : (רס"י)

מצודת דוד קָרוֹב יוֹם ה' הַגָּדוֹל. יום הגמול הגדול הבא מה' קרוב הוא

ומאד מהר יבוא : קול יום ה'. ר"ל הקול של יום ה' תהיה גדול כ"כ עד שאפילו הגבור ימס לבבו וישאג במלחמה קול מר : (מצודת דוד)

מצודת ציון צורה. ענין שאגת קול גדול כמו יריע אף יצריח (, שם) : (מצודת ציון)

[טו] יום עֶבְרָה הַיּוֹם הַהוּא יוֹם צָרָה וּמְצוּקָה יוֹם שְׁאָה וּמְשׂוֹאָה יוֹם חֲשׂוֹךְ וְאֶפְלָה יוֹם עָנָן וְעֶרְפֶּל :

רפ"י יום שואה. לשון שממון : ומשואה. שממון יותר : (רפ"י)

מצודת דוד יום עברה. זה היום יהיה יום עברה כי המקום ישלח בהם עברה וזעם : (מצודת דוד)

מצודת ציון עברה. ענין כעס : ומצוקה. עניינו כמו צרה וכן בארץ צרה וצוקה (שם ל) וכפל המלה בשמות נרדפים להפלגות הענין : שואה ומשואה. ענין חושך ושממון כמו אמש שואה ומשואה (איוב ל) : וערפל. הוא עב הענן : (מצודת ציון)

[טז] יום שופר ותרועה על הערים הבצורות ועל הפנות הגבהות :

מצודת דוד יום שופר ותרועה. אז יהיה נשמע קול שופר מן הכשדים הצרים על הערים הבצורות וגוי : (מצודת דוד)

מצודת ציון הפנות. הם המגדלים שדרכם לעמוד בפנות וזויות המבצר : (מצודת ציון)

[יז] וְהִצַּרְתִּי לְאָדָם וְהִלְכּוּ פְעוּרִים כִּי לִיהוּהָ חֲטָאוּ וְשִׁפְדוּ דָמָם כְּעֶפֶר וְלִחְמָם כְּגִלְלִים :

רפ"י והלכותי לאדם. לישכראל הקרויים אדם : ולחומס. בשרם ול' ערבי בשר קורין אל לחם : כגללים. רעי : (רפ"י)

מצודת דוד והצרותי לאדם. אביא צרה על יושבי ארץ ישראל וילכו כעורים מבלי דעת אנה ימצאו הצלה : כעפר. כמו העפר הנשפך בכל הארץ ובשרם יושלך בכל המקומות כגללי הצואה : (מצודת דוד)

מצודת ציון והצרותי. מלי צרה : ולחומס. כן יקרא גם הבשר כמו כי לחמם

לנפשם (הושע ט) : כגללים. כצואה כמו כגללו לנצח יאבד (איוב כ) :
(מצודת ציון)

[יח] גם כספם גם זָהָבָם לֹא יוּכַל לְהַצִּילָם בְּיוֹם עֲבֹרַת יְהוָה וּבְאֵשׁ קִנְאָתוֹ
תִּתְאָכַל כָּל הָאָרֶץ כִּי כָּלָה אֵדָן נִבְהָלָה יַעֲשֶׂה אֵת כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ : (ס)

מצודת דוד גם כספם וגוי'. לא די שלא יוכלו להציל עצמם בגבורתם כי גם
בכספם וזהבם לא יצילו את עצמם בתת שוחד אל הכשדים כי לא יקחו
פדיון נפש : ביום עברת ה'. ביום בא עברת ה' : כל הארץ. כל יושבי הארץ
: כי כלה אדן נבהלה יעשה. ר"ל הבהלי יעשי אדן כליון אל כל יושבי הארץ
ולא ימצאו פדיון בשוחד ממון : (מצודת דוד)

מצודת ציון קנאתו. ענין כעס וחמה כמו הם קנאוני בלא אל (דברים לב) :
תאכל. ענין השחתה : נבהלה. מלי בהלה : (מצודת ציון)

צפניה פרק-ב

[א] הַתְּקוֹשָׁשׁוּ וְקוֹשׁוּ הַגּוֹי לֹא נִכְסְפוּ :

רפ"י התקוששו. התלקטו ואספו יחד כמו לקושש קש (שמות ה) : וקושן.
מעשיכם השן מעשיכם לדעת קונכם, ורז"ל דרשו קשוט ענמד ואח"כ
קשוט אחרים עשו שניהם לשון היקש אדם המשזה ענמו ומישר דרכו :
הגוי לא נכסף. ת"י ללא חמד למיתב לאורייתא : (רפ"י)

מצודת דוד התקוששו וקושן. חפשו עצמיכם אחר העבירות שבידכם
לשוב מהם וגם חפשו עבירת זולתכם להשיב אותם : הגוי לא נכסף. אתם
הגוי שאינכם עתה חשוקים לה' : (מצודת דוד)

מצודת ציון התקוששו וקושן. ענין החפוש והלקיטה היטב כמו לקושש
קש (שמות ה') : נכסף. ענין חשק וחמוד כמו נכסוף נכספתה (בראשית
לא) : (מצודת ציון)

[ב] בְּטָרָם לָדַת חֶק כְּמֵץ עֲבַר יוֹם בְּטָרָם לֹא יָבֹא עֲלֵיכֶם חֶרוֹן אֶף יְהוָה
בְּטָרָם לֹא יָבֹא עֲלֵיכֶם יוֹם אֶף יְהוָה :

רש"י **בטרם** לדת חוק. לפני זא הגזירה : כמוץ עבר. הרי זה מקרא קלך כמוץ העובר מלפני רוח וכעסן העובר מלפני השמש וזהו תרגומו של עבר יום כך ת"י תהוון דמן לכמולא דנשב ביה רוחא וכתננא דעדי מן קדם יומא, נ"א כטולא דעדו וכו' זהו ל' כל : (רש"י)

מצודת דוד **בטרם לדת חוק**. עד לא יולד חוק הגזירה : **כמוץ עבר יום**. הוא כמו היפך יום כמוץ עבר ומוסב על בטרם לומר בטרם יבא יום שתהיו בו נפזרים לבין הבבליים כמוץ העובר ברוח : **בטרם וגו'**. חרון אף ה'. הוא חוק הגזירה וכפל הדבר לתוספות אזהרה : **יום אף ה'**. והוא יום הבא מהפורעניות : (מצודת דוד)

מצודת ציון **חוק**. גזירת המקום : **כמוץ**. היא פסולת התבואה כמו כמוץ יסוער מגורן (הושע יג) : (מצודת ציון)

ג **בְּקִשׁוֹ אֶת יְהוָה כָּל עֲנֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעְלוּ בְּקִשׁוֹ צָדֵק בְּקִשׁוֹ עֲנָה אוֹלֵי תִּסְתְּרוּ בְּיוֹם אֶף יְהוָה :**

מצודת דוד **אשר משפטו פעלו**. אשר עשו משפט ה' : **בקשו צדק**. ר"ל ואתם יתר העם בקשו מעתה צדק וענוה אולי עייז תהיו נסתרים ביום אף ה' ולא יעשה עמכם כלייה בגולה ולאחייז תשובו לארצכם : (מצודת דוד)

מצודת ציון **בקשו**. ענין דרישה : (מצודת ציון)

ד **כִּי עָזָה עֲזוּבָה תִּהְיֶה וְאֲשַׁקְלוֹן לְשִׁמְמָה אֲשִׁדּוּד בְּצַהְרִים יִגְרְשׁוּהָ וְיִקְרָוּ תִּעְקָר :**

רש"י **כי עזה עזובה תהיה**. כי אם תעסו כן אפקוד על שכיניכם הרעים פלשת ועמון ומואב כמו שהנביא מסדרן והולך : **צלהרים יגרשוה**. אשדוד שמה וצלהרים אשך יסוד זה קטב יגרשוה ותהי שדודה, ד"א צלהרים יגרשוה מקום מרעה לאן היה ולחרים קשה ללאת זו לאן וכן הוא אומר איכה תרביץ צלהרים (סיר א) : (רש"י)

מצודת דוד **כי עזה עזובה תהיה**. ר"ל כאשר כן תעשו לא תהיו כלים בגולה ותשבו פה ותמצאו אז את עזה כשהיא עזובה מיושביה ואשקלון תהיה עוד לששמה : **בצהרים יגרשוה**. כאומר ואם יגרשוה בעת הצהרים לא

יוכל מי מהם להסתיר עצמו ואת הכל יגרש ולא ישאר מי בארץ להחזיק בה : **תעקר**. ר"ל לא ישאר מי כדבר הנעקר בכח : (מצודת דוד)

ה הוּי יִשְׁבִי חֶבֶל הַיָּם גוֹי כְּרַתִּים דְּבַר יְהוָה עָלֵיכֶם כְּנִעַן אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְהֶאֱבַדְתִּיךָ מֵאֵין יוֹשֵׁב :

רס"י **חבל היס**. ספר ימא ול' חבל מדת הקרקע היא שמוודין בחבל כלומר הסמוכים לים : גוי כרתים. ת"י עמא דמחייבין לאיסתלחא ומי הן יושבי חבל היס כנען ארץ פלשתים כי פלשתים יושבים על שפת היס האחרון במערב' של א"י בתוך מצרי תחומיה ואף שדורשו יונתן לכליה גוי כרתים מדינה היא בפלשתים וסמה כרתי וכן הוא אומר בצלקלג אנחנו פשטנו על נגב הכרתי ועל אשר ליהודה ות"י על דרום כרתי ולמטה כתוב בכל השלל הגדול אשר לקחו מארץ פלשתים ומארץ יהודה : (רס"י)

מצודת דוד **הוּי יוֹשֵׁבֵי חֶבֶל הַיָּם**. אוי על היושבים במחוז שפת היס שהוא גוי כרתים הם מפלשתים כמ"ש פשטנו נגב הכרתי (ש"א ל) ולמטה בענין נאמר את השלל הגדול אשר לקחו מארץ פלשתים (שם) : **דבר ה'**. הוא האמור בסוף המקרא והאבדתיך וגו' : **כנען ארץ פלשתים**. פלשתים תחשב לארץ כנען כמ"ש מן השיחור וגו' לכנעני תחשב חמשת סרני פלשתים (יהושע י) ור"ל גם הם יחשבו לכנעני כי היה סמוך לה : **מאין יושב**. מבלי ימצא מי יושב שם : (מצודת דוד)

מצודת ציון **חבל**. כן יקרא המחוז כמו חבלי מנשה (יהושע יז) : (מצודת ציון)

י וְהִיָּתָה חֶבֶל הַיָּם נוֹת כְּרַת רַעִים וְגִדְרוֹת צֹאן :

רס"י **נות כרות רועים**. נוה עראי שיכרו זה הרועים לחם צוקר כרות לשון ויכרה להם כירה גדולה (מלכים ב ו) : (רס"י)

מצודת דוד **נות כרות**. מקום מדור חפירות הרועים לשבת בהן ושם יעשו גדרות צאן : (מצודת דוד)

מצודת ציון **נות**. מל' נוה ומדור : **כרות**. ענין חפירה כמו בור כרה (תהלים ז) : **וגדרות**. בנין גדר למרבץ צאן : (מצודת ציון)

יז וְהָיָה חֶבֶל לְשֹׂאֲרֵי בַּיִת יְהוּדָה עָלֵיהֶם יִרְעוּן בְּבֵיתִי אֲשֶׁקְלוּן בְּעָרֵב :

יִרְבְּצוּן כִּי יִפְקְדֵם יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְשָׁב (שבותם) שְׁבִיתָם :

רס"י והיה חבל לשארית בית יהודה. והיה אותו הגבול גורל לשארית בני יהודה חבל זה ל' גורל הוא וכן ת"י והי עדנח לשארית לבית יהודה : (רס"י)

מצודת דוד והיה חבל. המחוז ההיא תהיה לשארית בית יהודה ומוסב לתחלת הענין שאמר אם תבקשו צדק וענוה לא תהיו כלים בגולה ותשבו פה ותמצאו ערי פלשתים שוממין אז תירשו אתם את הערים ההם : עליהם ירעון. ר"ל יתענגו בטובה : בערב ירבצון. ר"ל שם ינוחו בהשקט : כי יפקדם. כי ה' יזכרם לטובה ואת בני שבי הגולה יניחם בהשקט ומרגוע : (מצודת דוד)

מצודת ציון ירעון. מל' מרעה : ירבצון. ענין השכיבה לנוח : ושב. ענין ההשקט ומרגוע כמו בשובה ונחת (ישעיה ל) : שביתם. מל' שבי הגולה : (מצודת ציון)

ח שְׁמַעְתִּי חֲרַפְת מוֹאָב וְגִדּוּפֵי בְנֵי עַמּוֹן אֲשֶׁר חָרְפוּ אֶת עַמִּי וַיִּגְדִּילוּ עַל גְּבוּלָם :

רס"י אשר חרפו את עמי. כשהיו מוליכין ישראל בגולה לכל ארץ כסדים והיו עוזבין דרך עמון ומואב ורואים ישראל זוכים וגונחים ולועקין היו מונין אותן ואומרים מה לכם להיות סגופים מה תזכו הלח לבית אביכם אתם הולכים בעזר הנהר יסבו אבותיכם מעולם : ויגדילו על גבולם. ויתגאו על גבולם : (רס"י)

מצודת דוד אשר חרפו את עמי. כאשר גלה דרך ארצם חרפו אותו בדברים : ויגדילו על גבולם. ר"ל לקחו מאדמת ישראל להגדיל ולהוסיף על גבולם כמ"ש לבני עמון וגומר מדוע ירש מלכם את גד (ירמיה מט), או ר"ל כשעברו ישראל על גבולם דברו שם למולם דברים גדולים וקשים לבזותם : (מצודת דוד)

מצודת ציון וגדופי. ענין חרפה כמו וישראל לגדופים (שם מג) : (מצודת ציון)

טו לָכֵן חִי אֲנִי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי מוֹאָב כְּסָדָם תִּהְיֶה וּבְנֵי עַמּוֹן כְּעַמָּרָה מִמֶּשֶׁק חָרוּל וּמִכָּרָה מְלַח וּשְׁמָמָה עַד עוֹלָם שְׂאֲרִית עַמִּי יִבְזוּם וַיִּתָּר (גוי) גויי יִנְחָלוּם :

רפ"י כי מואב כסדום תהיה. גם אתם לקדמתכ' תשובו לוט אביכם לא מסדום היה : ממסק חרול. השמעת קול כמו מסק גבים (ישעיה לג) ואף מ"ם הראשונה יסוד היא בתיבה כמו ממשח הסוכך (יחזקאל כח) ממסק חרול השמעת קול חרולים הגדילים שם מאין עוזר והן נוקשין זו על זו ומשמיעות קול : ומכרה מלח. מקום כריית מלח : (רפ"י)

מצודת דוד **לכן חי אני**. לכן הריני נשבע כמו שאני חי כן תהיה מואב נהפכת כסדום וגומר : **ממשק חרול**. תהיה מלאה מהשמעות קול חרולים כי שם יגדלו הרבה מאין עובר ומנשיבת הרוח מקישים זה בזה ומשמיעים קול : **ומכרה מלח**. תהיה מלאה מכריית מלח בכל הפנות שיחפרו ימצאו מלח : **שארית עמי**. הנשאר מעמי יבוזו נחלתם כאשר ישובו לארצם מגלות בבל : **ויתר וגו'**. כפל הדבר במ"ש : (מצודת דוד)

מצודת ציון **ממשק**. ענין השמעת קול כמו כמשק גבים (שם לג) : **חרול**. מין קוצים כמו תחת חרול יספחו (איוב ל) : **ומכרה**. מל' כרייה וחפירה : **יבזום**. מל' בזה : (מצודת ציון)

[י] זאת להם תחת גאונם פי חרפו ויגדלו על עם יהוה צבאות :

מצודת דוד **זאת להם**. זאת יבוא להם בעבור גאונם אשר חרפו ודברו גדולות וקשות על עם ה' : (מצודת דוד)

מצודת ציון **גאונם**. מל' גאווה : (מצודת ציון)

[יא] נורא יהוה עליהם פי רזה את כל אלהי הארץ וישתחוו לו איש ממקומו כל איי הגוים :

רפ"י כי רזה. התיש כהם : וישתחוו לו. כשיראו שנתקלקלו יראתן : (רפ"י)

מצודת דוד **נורא ה'**. ה' הנורא ימשול עליהם לקחת מהם נקם כי ירזה ויתיש כח את כל אלהי הארץ הם שרי מעלה של העכו"ם ולא יוכלו להשפיע להם טובה : **וישתחוו לו וגו'**. ועוד יבא זמן אשר מכל איי העכו"ם ישתחוו לו כל איש ממקום מושבו כי כולם יכירו שאין אלהים זולתו וזה יהיה לעתיד : (מצודת דוד)

מצודת ציון **רזה**. ענין כחשות כמו במשמניו רזון (ישעיה ו) : (מצודת ציון)

[יב] גם אתם כושים חללי חרבי המה:

רפ"י גם אתם כושים. כשגלו קם ישראל מעצר לנהרי כוש : (רפ"י)

מצודת דוד גם אתם כושים. הואיל וגם אתם שמחתם על מפלת ישראל לכן תהיה גם אתם חללי חרבי : (מצודת דוד)

[יג] ויט ידו על צפון ויאבד את אשור וישם את נינוה לשממה ציה כמדבר :

רפ"י על צפון. אשור בצפון אלל צבל : נינוה. הוא ראש לאשור : (רפ"י)

מצודת דוד ויט ידו. המקום יטה ידו להכות את כשדים היושבים בצפון א"י וגם יאבד את אשור : את נינוה. הוא ראש ממלכת אשור : (מצודת דוד)

מצודת ציון ציה. ענין חורב ויובש : (מצודת ציון)

[יד] ורצו בתוכה עדרים כל חיתו גוי גם קאת גם קפד בכפתריה ילינו קול ישורר בחלון חרב בסף פי ארזה ערה :

רפ"י כל חיתו גוי. כל בהמות הגוים : קאת : וקפוד. עופות : ככפתוריה. פומל"ש שזראש הגג : חורב בסף. החורבן יהיה ניכר בספי הבית : קול ישורר בחלון. קול העופות מצלצלים בחלונות : כי ארזה ערה. כי ארזה עקה ושרש כמו ערו ערו (תהלים קלו) וי"ת וטללה סתרו הוא גג הבית הספון בארז שאפי' בתי אבנים מסככין בנסרים של עץ : (רפ"י)

מצודת דוד ורצו. לא ידורו שם אנשים כ"א יהיה מקום מרבץ לעדרים של כל בהמות העכו"ם ועופות המדבריות יתמידו לשבת על המשקופים היפות : קול ישורר בחלון. קול העופות יהיה מתרונן בכל חלון : חורב בסף. חורבן יהיה בסף כל שער : כי ארזה ערה. כי תקרות הבתים שהמה מארז יהיה מגולה למטר השמים ולרוח הנושב כי הגגות יפלו ולכן יהיו הבתים חרבות והעופות יקננו שמה : (מצודת דוד)

מצודת ציון חיתו. גם הבהמה תקרא בשם חיה וכן וחיתם לדבר הסגיר (תהלים עח) : קאת. קפוד. שמות עופות המצויות בחרבות : בכפתוריה. כן יקרא המשקוף לפי שעושין בו ציורי כפתורים וכן הך הכפתור (עמוס

ט) : ילינו. ענין התמדה וכן צדק ילין בה (ישעיה א) : ישורר. מלי שיר ורנן : חרב. מלי חורבן : בסף. מזוזה כמו וסף השער (יחזקאל מ) : ארזה. תקרת הארז : ערה. ענין גלוי כמו וקיר ערה מגן (ישעיה כ"ב) : (מצודת ציון)

[טו] זאת העיר העליזה היושבת לקטח האמרה בלבבה אני ואפסי עוד איך היתה לשמה מרפץ לחיה כל עובר עליה ישרק ויניע ידו : (פ)

רפ"י ואפסי. ואפס זולתי : (רפ"י)

מצודת דוד זאת העיר וגו'. היא נינוה שהיתה עיר עליזה ושמחה בהצלחתי : אני ואפסי עוד. ר"ל אני היא לבדה עיר עליזה ואין בלתי עוד עיר להדמות אלי : איך וגו'. איך עתה היתה לשממון וכל העובר דרך עליה ישרוק בקול ויניע ידו וכדרך הרואה דבר חשוב שנחרב : (מצודת דוד)

מצודת ציון העליזה. ענין שמחה כמו יעלזו חסידים (תהלים קמט) : ואפסי. כמו ואין : ישרוק. ענין השמעת קול הבאה בקבוץ השפתים כמו שרקו ויניעו ראשם (איכה ב') : יניע. מלשון הנעה והנדה : (מצודת ציון)

צפניה פרק-ג

[א] הוי מוראה ונגאלה. עד עכסיו דצר בנינוה ועכסיו חוזר על ירושלים הוי שמהל לבז ולסחי כרואי ותהא מגואלת בלחן עוונה, מוראה כמו מוראתו (ויקרא א) ושמתיך כרואי (נחום ג) : העיר היונה. כיונה פותה אין לב : (רפ"י)

רפ"י הוי מוראה ונגאלה. עד עכסיו דצר בנינוה ועכסיו חוזר על ירושלים הוי שמהל לבז ולסחי כרואי ותהא מגואלת בלחן עוונה, מוראה כמו מוראתו (ויקרא א) ושמתיך כרואי (נחום ג) : העיר היונה. כיונה פותה אין לב : (רפ"י)

מצודת דוד הוי מוראה ונגאלה. יש להתאונן על ירושלים המטונפת ומלוכלכת העיר המאנה ואונסת את הבריות : (מצודת דוד)

מצודת ציון מוראה ונגאלה. ענין שניהם מלוכלך ומטונף כמו ושמתיך כרואי (נחום ג) וכמו נגאלו בדם (ישעיה נט) וכפל המלה בשמות נרדפות : היונה. מלי אונאה וענינו קחת ההון וכן מפני חרון היונה (ירמיה כה)

[ב] לא שְׁמָעָה בְּקוֹל לֹא לָקַחָה מוֹסֵר בִּיהוָה לֹא בְטָחָה אֶל אֱלֹהֶיהָ לֹא קִרְבָּה :

מצודת דוד לא שמעה בקול. ר"ל בקול הנביאים המזהירים אותה : לא לקחה מוסר. ממה שבא על עשרת השבטים בגמול העוון : בה' לא בטחה. כי בקשה עזר ממלכי מצרים : לא קרבה. לבקש עזר ממנה : (מצודת דוד)

[ג] שָׁרִיָּה בְּקִרְבָּה אֲרִיּוֹת שְׁאֲגִים שִׁפְטִיָּה זְאֲבֵי עָרֵב לֹא גִרְמוּ לְבַקֵּר :

רס"י זאבי ערב. הממהרים לאכול טרפם זלילה : לא גרמו לבוקר. לא השאירו אף העלמות לגרם לבוקר : (רס"י)

מצודת דוד שריה בקרבה. שריה אשר בקרבה מאיימים על העם בקול שאגתם כאריות השואגים : זאבי ערב. ר"ל ימהרו לטרוף כזאבים הטורפים בערב הממהרים לטרוף בעבור הרעבון שלא אכלו כל היום : לא גרמו לבוקר. לא השאירו לבוקר אף העצמות כי את הכל יאכלו ור"ל השופטים משחיתים את העם מכל וכל ולפי שהמשילם לזאבי ערב אמר לשון הנופל בהם : (מצודת דוד)

מצודת ציון גרמו. ענין עצם כמו גרמיו כמטיל ברזל (איוב מ) : (מצודת ציון)

[ד] נְבִיאֶיהָ פְּחִזִים אֲנָשִׁי בְּגָדוֹת פְּהִנְיָה חֲלָלוּ קֹדֶשׁ חֲמָסוֹ תוֹרָה :

רס"י חמסו תורה. לא הורו אותה לסואליהם : (רס"י)

מצודת דוד נביאיה פוחזים. נביאי הבעל המה קלי הדעת ואנשי בוגד : כהניה. כהני המקדש חללו את הקודש ומבזין אותה : חמסו תורה. הסירו את התורה ולא למדוה את העם ועל הכהן ללמד כמ"ש כי שפתי כהן וגו' תורה יבקשו מפיהו (מלאכי א) : (מצודת דוד)

מצודת ציון פוחזים. קלי הדעת וכן אנשים ריקים ופוחזים (שופטים ט) : בוגדות. מל' בוגד : חללו. ענין בזיון : חמסו. ענין הסרה כמו ויחמוס כגן שכו (איכה ב) : (מצודת ציון)

[ה] הֲיִהוּ צְדִיק בְּקִרְבָּה לֹא יַעֲשֶׂה עוֹלָה בְּבַקֵּר בְּבַקֵּר מִשְׁפָּטוֹ יִתֵּן לְאוֹר לֹא

נְעָדָר וְלֹא יוֹדֵעַ עוֹל בְּשֵׁת :

רפ"י ה' לדיק. הקרה שכינתו בקרצם ולפיכך אינו יכול לראות צמעקיהם הרעים כי לדיק הוא ואין עולה לפניו : משפטו יתן לאור. נותן לאור דן דין אמת לאמתו : ולא יודע עול בשת. וכל זה לא נתנו שופטי עול שבתוכה אל לבם להתבייש מן הלדיק הסוכן ביניהם : (רפ"י)

מצודת דוד ה' צדיק בקרבה. הנה ה' הצדיק משרה הוא שכינתו בקרב ירושלים והוא הלא אין עושה עולה כי שנואה היא לו : **בבוקר בבוקר**. ר"ל בכל יום ויום הוא דן משפט אמת וברור ולא נעדר בשום פעם מדין משפט האמת והגוי העול הזה אינו יודע מהו בושה כי איך לא יכלם לעשות עול במקום שכינת האל השונא את העולי ואוהב המשפ' : (מצודת דוד)

מצודת ציון לאור. ר"ל ברור כאור ודומה לו : **נעדר**. ענין חסרון כמו איש לא נעדר (ישעיה מ) : (מצודת ציון)

ו הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם מבלי עובר נצדו עריהם מבלי איש מאין יושב בהן : יושב :

רפ"י הכרתי גוים. הבאתי פורענו' על העכו"ם כדי שתראו ותיראו כמו שהוא מסיים והולך אמרתי אך תראי אותי : (רפ"י)

מצודת דוד הכרתי גוים. והנה הכרתי את העכו"ם ונשמו מגדליהם : החרבתי. עשיתי חוצותם חרבות מבלי איש עובר בהן ונשמו עריהם מבלי איש וחוזר ומפרש מאין יושב ר"ל לפי שאין מי יושב בהן לכן אין איש עובר בהן (מצודת דוד)

מצודת ציון נשמו. מלי שממון : פנותם. הם המגדלים הגבוהים כמו ועל הפנות הגבוהות (לעיל א) : החרבתי. מלי חרבן : חוצותם. ענין שוק ורחוב : נצדו. ענין שממון כי והשמותי אני את הארץ (ויקרא כו) ת"א ואצדי : (מצודת ציון)

ו אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר ולא יפרת מעונה כל אשר פקדתי עליך אכן השפיתו כל עלילותם :

רפ"י ולא יכרת מעונה. ולא יחרבון מדוריה : כל אשר פקדתי עליה. ולא יכרת ממנו כל הטוב אשר נותני להביא עליה : (רפ"י)

מצודת דוד **אמרתני**. חשבתי ע"י אבדן העכו"ם באמת עתה תיראו מפני ומהגמול הבא עליהם תקחו מוסר ואז לא יהיה נכרת מדורו זהו בהמ"ק וכן לא יכרת ממנה כל הטובה אשר פקדתי עליה : **אכן**. באמת לא כן עשו כי עוד השכימו בזריזות רב ועוד השחיתו כל מעלליהם יותר ממה שעשו מאז : (מצודת דוד)

מצודת ציון **אך**. עניינו כמו באמת וכן אך עצמי ובשרי אתה (בראשית כט) : **מעונה**. מדורה כמו ה' מעון אתה היית (תהלים צ) : **פקדתי**. צויתי כמו והוא פקד עלי (עזרא א) : **עלילותם**. מעשיהם : (מצודת ציון)

[ח] לָכֵן חִפּוּ לִי נְאֻם יְהוָה לְיוֹם קוּמִי לְעֵד כִּי מִשְׁפָּטִי לְאַסּוֹף גּוֹיִם לְקַבְּצִי מִמְּלָכוֹת לְשַׁפֵּד עֲלֵיהֶם זַעֲמִי כָּל חֲרוֹן אַפִּי כִּי בְּאֵשׁ קִנְאַתִּי תֹאכַל כָּל הָאָרֶץ :

רס"י קומי לעד. שאקום להתועד עליכם : (רס"י)

מצודת דוד **לכן חכו לי**. הואיל ולא שבתם אלי לא אמהר הגאולה אלא המתינו לי על היום המוגבל שאקום לשלול את העכו"ם ועל יום מפלת גוג יאמר : **כי משפטי**. אשר אז תצא משפטי לאסוף עכו"ם וכו' לשפוך עליהם זעמי וכל חרון אפי : **כל הארץ**. כל יושבי הארץ : (מצודת דוד)

מצודת ציון **חכו**. ענין המתנה ואיחור כמו ונסתה ולא תחכה (מ"ב ט) : **לעד**. ענין בזה ושלל כמו בבוקר יאכל עד (בראשית מט) : (מצודת ציון)

[ט] כִּי אַז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׁפָה בְּרוּרָה לְקָרָא כְּלָם בְּשֵׁם יְהוָה לְעַבְדוֹ שְׂכָם אֶחָד :

מצודת דוד **כי אז אהפוך**. אשר אז אהפוך על העכו"ם שידברו שפה ברורה תמורת עמקי השפה אשר עמכם ר"ל שידברו בלשון הקדש במקום הלשון שמדברים עכשיו : **לקרוא כולם**. ר"ל אחדות הלשון יהיה סבה שיתייחדו באמונה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד ובדעה אחת : (מצודת דוד)

מצודת ציון **שפה**. כן יקרא לשון עם ועם וכן שפת רעהו (שם יא) : **ברורה**. כלפי שקורא לשון העכו"ם עמקי שפה כמ"ש עם עמקי שפה (ישעיה לג) קורא למולם לשון הקדש שפה ברורה ונקיה : **שכם**. ר"ל צד אחד ודעה אחת כמו דרך ירצחו שכמה (הושע ו) : (מצודת ציון)

[י] מֵעֶבֶר לְנַהֲרֵי כּוּשׁ עֲתָרִי בֵּת פּוּצִי יוּבְלוֹן מִנְחָתִי :

רס"י מעבר לנהרי כוש. יובלון לי מנחה : עתרי. את המתפללין אלי :
בת פולני. כנסיות נפולותי אקר הפילותי : (רס"י)

מצודת דוד מעבר לנהרי כוש. מהעבר האחר של נהרי כוש, האומה עתרי
ועדת פוצי יביאון המנחה הראוי לי והוא אנשים מבני ישראל כמ"ש הוי
ארץ וגוי אשר מעבר לנהרי כוש וגוי (ישעיה יח) ובסוף הענין נאמר ביום
ההוא יובל שי להי צבאות עם ממושך וגוי (שם) : (מצודת דוד)

מצודת ציון עתרי. שם אומה : בת פוצי. עדת פוצי והוא שם אומה :
יובילון. ענין הבאה כמו יובל שי (ישעיה יח) : (מצודת ציון)

[יא] ביום ההוא לא תבושי מפל עלילתיך אשר פשעת בי פי אז אסיר
מקרבך עליזי גאנתך ולא תוספי לגבהה עוד בחר קדשי :

רס"י לא תבושי מכל עלילותיך. כי כבר לקית ונלכה עוונך : (רס"י)

מצודת דוד לא תבושי. לא תסבול בושה בעבור כל רוע העלילות והמעשים
אשר פשעת בי מאז : אסיר מקרבך. ר"ל עוד לא ימצא מי בך שישמח
ויתפאר בגאותו ולכן לא תבוש עוד כי בעבור זה תלך העון ואין לו :
לגבהה עוד. להתגאות עוד : בהר קדשי. ר"ל היושבת בהר קדשי היא
ירושלים : (מצודת דוד)

מצודת ציון עלילותיך. מעשיך : עליזי. ענין שמחה : (מצודת ציון)

[יב] והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם יהוה :

רס"י עם עני ודל. עם ענותן ומקבל עולבן : (רס"י)

מצודת דוד עם עני ודל. ר"ל הנשארם יהיו נכנעים כעני ודל ויחסו בשם
ה' : (מצודת דוד)

מצודת ציון עני ודל. ר"ל מוכנע כעני ודל : וחסו. ענין בטחון : (מצודת ציון)

[יג] שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפייהם לשון
תרמית כי המה ירעו ורבעו ואין מחריד : (פ)

מצודת דוד שארית ישראל. הנשארים מהם לא יעשו עוד עולה : לשון תרמית. אמרי מרמה : כי המה. כי אז המה ירעו וירבצו ואין מי יחרידם בין בעת שירעו בין בעת שירבצו : (מצודת דוד)

מצודת ציון תרמית. מל' רמיה ומרמה : ירעו. מל' מרעה : ורבצו. ענין השכיבה לנוח : (מצודת ציון)

[יד] רְנִי בַת צִיּוֹן הָרִיעוּ יִשְׂרָאֵל שְׂמָחִי וְעֲלֹזִי בְּכָל לֵב בַּת יְרוּשָׁלַם :

מצודת דוד רני. אז רני עדת ציון וישראל הריעו תרועת שמחה : (מצודת דוד)

[טו] הַסִּיר יְהוָה מִשְׁפָּטֶיךָ פְּנֵה אֹיְבֶיךָ מִלְּךָ יִשְׂרָאֵל יְהוָה בְּקִרְבְּךָ לֹא תִירָאִי רַע עוֹד : (פ)

רס"י מִשְׁפָּטֶיךָ. יסוריד יושטי"ח בלע"ז : (רס"י)

מצודת דוד הסיר ה' משפטיך. הרחיק ממך משפט היסורים שהיה בך מאז : פנה אויביך. ביער את אויביך מן העולם : ה' בקרבך. ה' השרה שכינתו בקרבך ולא תראי עוד מרעה כי לא תבוא עליך : (מצודת דוד)

מצודת ציון פנה. ענין הסרה וביעור כמו פנית לפניה (תהלים פ) : (מצודת ציון)

[טז] בַּיּוֹם הַהוּא יֹאמְרוּ לִירוּשָׁלַם אֵל תִּירָאִי צִיּוֹן אֵל יִרְפוּ יְדָיֶךָ :

מצודת דוד יאמר לירושלים. יהיה נאמר לה בדבר ה' אל תפחדי מעתה ולציון יהיה נאמר לא יהיה לך עוד רפיון ידים להתפחד מדבר רע : (מצודת דוד)

מצודת ציון ירפו ידיך. כן נקרא המתפחד ומתייאש וכן ורפה ידים (ש"ב יז) : (מצודת ציון)

[יז] יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבְּךָ גְבוּר יוֹשִׁיעַ יְשִׁישׁ עֲלֶיךָ בְּשִׂמְחָה יַחְרִישׁ בְּאֶהְבְּתוֹ גִּיל עֲלֶיךָ : בְּרָנָה :

רס"י גבור יושיע. גבור הוא חסר יושיע מן העכו"ם : יחריש בזהבנתו. יכסה על פסעיך בזהבנתו וכן ת"י יכבש על חובך ברחמתיה : (רס"י)

מצודת דוד **גבור יושיע**. ר"ל הוא הגבור שעשה הגבורות האלה והוא יושיע לך : **יחריש באהבתו**. בעבור אהבתו לך ישתוק על העונות שעשית מאז ולא יזכירם לך להכלימך : **יגיל**. וגוי. כפל הדבר להפלגת הענין : (מצודת דוד)

מצודת ציון **יחריש**. ענין שתיקה כמו והחריש לה (במדבר ל) : (מצודת ציון)

[יח] נוגי ממועד אספתי ממך היו משאת עליך חרפה :

רס"י נוגי ממועד. אספתי את המולאים ממועדי שלא היו משמרים צדקות וימים טובים : נוגי. לשון הולאה כמו הגו סוגים (משלי כה) כאשר הוגה מן המסילה (שמואל ז כ) ואין קורא בתיב' אלא הגימ"ל לצדה : אספתי. כליתי : ממך היו. מעמד היו : משאת עליה חרפה. על אותה חרפה היה לך משאת חרפה : (רס"י)

מצודת דוד **נוגי ממועד**. אל מול ירושלים יאמר בניך שהיו מליאי יגון בעבור איחור זמן הגאולה הכנסתים אליך כי ממך היו והושבתים למקומם : **משאת עליה חרפה**. ר"ל כבר נשאו על חורבן ירושלים חרפה מרובה בהיותם בארץ אויביהם : (מצודת דוד)

מצודת ציון **נוגי**. מלי יגון ותוגה : **ממועד**. ענין זמן ועת כמו למועד אשוב אליך (בראשית יח) : **אספתי**. ענין הכנסה כמו ואין איש מאסף אותם (שופטים יט) : **משא**. מלי משא וסבל : (מצודת ציון)

[יט] הנני עשה את כל מעניך בעת ההיא והושעתי את הצלעה והנדחה אקבץ ושמתיים לתהלה ולשם בכל הארץ בשמתיים :

רס"י הנני עושה. ת"י הא אנא עבד גמירא ויך לפותרו ל' עישוי כמו ועסות' רשעים (מלאכי ג) : **בכל הארץ בשתם**. בכל מקום אשר היו שם לבשתם שם אתנם לשם ולתהלה : (רס"י)

מצודת דוד **הנני עושה**. אני אכתש ואמעך את כל העכו"ם שעינו אותך : **בעת ההיא**. בזמן הגאולה אכתש אותם : **והושעתי**. ואז אושיע את עדת ישראל שהיא כצולעה שאינה יכולה לזוז ממקומה : **והנדחה**. ישראל הנדחה מארצה לארצות העכו"ם הנה אקבץ אותה והוא כפל ענין במ"ש : **ושמתיים**. אשים אותם לתהלה ולפרסום שם טוב בכל הארץ שלקחו :

בשתם ר"ל במקומות שהיו לבושת שם יהיו לתהלה : (מצודת דוד)

מצודת ציון עושה. ענין כתישה ומעוך כמו בעשות ממצרים דדיך (יחזקאל כג) : **מעניך.** מל' עינוי : **הצולעה.** החגרת כמו והוא צולע על ירכו (בראשית לב) : **והנדחה.** מלשון דחיה : **לתהלה.** מל' הלול ושבח : **לשם.** ר"ל לפרסום שם טוב : (מצודת ציון)

[כ] **בַּעַת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבַעַת קִבְּצִי אֶתְכֶם כִּי אֶתֶן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלַתְהִלָּה בְּכָל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְהוָה : (פפפ)**

מצודת דוד בעת ההיא וגו'. זה אמר על עשרת השבטים כאומר אם כי בבנין בית השני לא חזרתם לארצכם אבל בעת הגאולה ההיא אביא אתכם לארצכם : **ובעת קבצי אתכם.** זה אמר על יהודה כאומר עם כי בבנין בית השני לא חזרתם כולכם אבל בעת הגאולה ההיא אקבץ את כולכם אל ארצכם : **כי אתן אתכם וגו'.** ולכן לא ישאר מי מהם בגולה כי בעבור שיהיו לתהל' בכל עכו"ם יביאום למנחה לירושלים את מי אשר ימצאו בקצות הארץ : **בשובי.** בעת אשקוט וארגיע את בני השבי לשבת שאנן אז תהיו לתהלה : **לעיניכם.** בזה ירמוז על תחיית המתים לומר לבני דורו הנה תעמודו בתחיה ואת זה תראו בעיניכם כן אמר ה' : (מצודת דוד)

מצודת ציון בשובי. ענין השקט ומרגוע כמו בשובה ונחת (ישעיה ל) : **שבותיכם.** מל' שבי הגולה : וסגנים (יחזקאל כג) : (מצודת ציון)